ECHOSIERRA HUNDS etiska ställningstagande

Varför etiskt ställningstagande?

Människan har fantastiska egenskaper som att vi kan lära oss och utvecklas hela livet, vi kan skapa fantastiska hjälpmedel som underlättar och möjliggör för både oss själva och djurlivet. Men baksidan av våra positiva egenskaper kommer med en annan sida av myntet också. Vi kan ta kontroll över, tvinga, plåga och utnyttja andra individer för egen vinning. För att vi missförstår och feltolkar eller för att vi är prestigefyllda, förblindande och överkänsliga för aggression att vi tar till hot, skrämsel och våld för att upprätthålla vår egen maktposition. Eller i vissa, mer ovanliga fall, är så skadade själva att vi klarar av att sätta våra behov över andra, till vilket pris som helst (empatistörda helt enkelt).

Det är helt enkelt här etiken kommer in! Eftersom vi är så utvecklade varelser, med ett sådant intellekt och skaparförmåga för både nytta och förstörelse har vi ett etiskt ansvar att agera utifrån det goda alternativet. Att inte göra skada för andra. Att kunna avstå från egen vinning till skydd för någon annan. Att använda den kunskap som finns idag om djurs känslor och hur vårt beteende påverkar dem och deras livskvalité.

Ett tydligt exempel från Anders Hallgrens bok ”Lexikon i hundspråk”:

> *Många hundar har blivit slagna, ruskade, tillsagda, nypta osv för att de morrar. Ja till och med avlivade. Och så betyder morrningen nästan alltid ”jag är rädd, jag litar inte på dig”, ”Jag är så rädd att jag kan komma att bita i försvar om du fortsätter”. Det finns inte det minsta av utmaning i de flesta morrningar. Bara osäkerhet och inte den minsta attackvilja bara ovilja inför nästa situation. Inte heller minsta försök att hävda sig, bara bevis på bristande förtroende.*
>
> *Vi människor har svårt att se ångest fast vi har det alldeles framför våra ögon. Vi förblindas för att vi är överkänsliga för aggression och prestigefyllda. Därigenom feltolkar vi en morrning och tror så lätt – och så fel – att hunden kommer undan med en ”seger” över oss, om de kommer undan med en morrning utan att straffas.*
>
> *Men det handlar inte om det. Då en hund t ex morrar över en matskål, eller ben så säger den till oss på sitt tydliga språk att den inte litar på oss. Hunden tror att vi tänker ta det den har. Den förstår inte att vi inte äter ben. Ett straff gör då att den inte litar speciellt mycket mer på oss.*

Ett bra och tydligt exempel på hur fel det kan bli. Därför räcker det inte med att vi har kunskap om hundar och vi ska jobba med hundar, vi måste aktivt ta ett beslut om *hur* vi vill jobba med våra hundar. Det *fungerar* att bestraffa en hund till lydnad. Det är *mer effektivt* att jobba med belöningsbaserad träning. Det går inte att blanda; att ibland belöna och ibland bestraffa – eftersom bestraffningen alltid kommer ”vinna” över belöningen – dvs hunden kommer minnas dig som en obehaglig eller otäck person som bestraffar, än en rolig person som belönar och är trevlig att vara kring. Det har med hjärnans uppbyggnad att göra och evolutionärt har det alltid lönat sig att vara mer vaksam på obehag och undvikandebeteenden för överlevnaden. Därför har hjärnan blivit bättre på det.

Vad är etik egentligen?

Etik är en teoretisk och kritisk reflektorn över moralen. Etik behandlar också frågorna om vad som utmärker en god handling och vad som kännetecknar en god människa.

När det kommer till människans relation till djur, oavsett djurslag, är etik, alltså att kritisk reflektera över det man gör, oerhört viktigt. Djuren har ingen egen mänsklig röst, de kan skrika sig hesa (visa med hela sitt kroppsspråk hur illa de mår) utan att en del djurägare lägger märke till det. Vår mänskliga förmåga att (över) analysera och tolka enligt våra egna ramar och övertygelser av vad djuren vill säga med sitt beteende kan slå så oerhört fel.

Idag vet vi, med forskningens hjälp, att ord som alfahannar, alfarullningar, konkurrens om ledarskapet osv är fullständigt felvridna och överanvända begrepp hos den vanliga djurägaren. Trots det så verkar det mycket svårt för en del att överge, alltså att kritiskt granska sitt eget förhållningssätt och sin egna övertygelse, dessa gamla myter och villfarelser.

Att arbeta etiskt är att hela tiden välja att utvecklas, att tänka nytt, att följa med, ta till sig och ja, det kräver ju en viss mänsklig arbetsinsats. Det är ju mycket lättare att hävda att ”jag har gjort så här i 40 år och det har fungerat” än att faktiskt titta på sin bästa kompis (djuret då) och se vilka konsekvenser mitt agerande får.

Idag vet vi att däggdjur har samma stress- och smärtsystem som människor. De reagerar precis som oss på stressfaktorer i omgivningen, där är du som djurägaren den största faktorn, och det kan få depression, panikångest och stresspåslag som blockerar det logiska tänkandet och möjligheten till uppmärksamhet och inlärning. Att i detta skede då försöka ”slå in kunskapen” i en given situation (då djurägaren anser att djurets beteende är ”felaktigt”) skulle de flesta människor hålla med om vore inte bara helt meningslöst utan också grymt, oetiskt, omoraliskt och kanske till och med sadistiskt?

Det blir liksom viktigt att ta med dimensioner att vi människor måste tänka oss för i vår hantering av våra älskade djur. Deras välbefinnande är uteslutande ett resultat av den relation vi bygger upp med våra djur, en relation som kan vara konfliktfylld, hotfull och skrämmande eller en som kan vara stabil, vänlig och tillåtande.

Att jobba med etiskt förhållningssätt innebär att lära sig att läsa av djurets kroppsspråk efter bästa förmåga och uppmärksamma tecken på stress och uppvarvning för att anpassa träningen till en nivå där hunden lyckas.

Eftersom forskning kan förändra kunskap och teorier eller vår förståelse av tidigare kunskap är det viktigt att hålla sig uppdaterad och vara beredd att ta till sig det nya. Det kräver förstås också både intresse och viss egen insats.

Att jobba med förstärkning är ingen lättsam ”låt hunden göra som den vill träning”. Det kräver att alla hundens beteenden möts av konsekvenser (dock inget som har med bestraffning att göra), att tränaren ser djuret som individ och möter den där den är. Som tränare tar du på dig en guidade roll och hjälper djuret i stället för att motarbeta dem med bestraffningar, som inte ger mycket i lärande syfte. Då ger du ditt djur livskvalité.

Hur kommer du att märka detta om du anlitar mig?

Att någon tränar belöningsbaserat märker man på att två saker hos instruktören:

Själva träningsintentionen	Definieras genom träningen i sig själv och genom att *intentionen* motiverar tränarens upplägg (tränarens intention är att inte vilja skada/skrämma hunden på något sätt och gör allt för att hunden ska tycka att träningen är rolig i varje enskilt moment)
	Ställer sig alltid frågan om träningen *”orsakar fysisk eller psykisk skada för hunden?”*
Tvångs-fri träning eller *Positiv träning*	Sätter hundens säkerhet och emotionella välmående först
	Är frånvaron av fysiska och psykiska straff med smärta och rädsla som följd
	Hanterar och löser svåra problem för våra hundar på ett systematiskt positivt sätt
	Bedömer hundens villighet i varje steg under träningen före nästa steg tas
	Undviker att få hunden att känna sig orolig eller obekväm

Tvångs-fri träning eller *Positiv träning innebär:*

- Sätter hundens säkerhet och emotionella välmående först
- Är frånvaron av fysiska och psykiska straff med smärta och rädsla som följd
- Hanterar och löser svåra problem för våra hundar på ett systematiskt positivt sätt
- Bedömer hundens villighet i varje steg under träningen före nästa steg tas
- Undviker att få hunden att känna sig orolig eller obekväm

Att träna på ett belöningsbaserat sätt hos mig baseras på en belöningsstruktur som uppmuntrar hunden att vilja arbeta mer med oss:

- Endast belöningsbaserad, det finns inget straff eller ”tillrättavisande”
- Få hunden att rikta sin uppmärksamhet mot någonting som är kopplat till belöning
- Genom att fånga beteende, locka och shejpa beteenden
- Bestraffning hindrar önskad inlärning
- Bestraffning talar inte om för djuret vad det ska göra
- Bestraffning gör djuret mer reaktivt så att det ökar aggression och upphetssning
- Alla djur som redan var aggressiva kommer att bli värre med bestraffning
- Bestraffning ökar risken av fysiskt och psykisk skada

Vad positiv träning inte är – exkludering

När jag jobbar utan tvång, med enbart positiv förstärkning kommer följande aldrig att användas:

Vill du veta mer om etik och djurvälfärd?

Linda Michaels bok *Do No Harm Dog Training Handbook*

Emelie Larhams manifest om *Progressiv reinforsment training*.

Anders Hallgrens bok om *Alfasyndromet* och *Lexikon i hundspråk*

Per Jensens bok *Djurens beteende* (och hans andra böcker förstås)

2022-11-30

Sofia Sundvall
CTDI
ECHOSIERRA HUND